

Observatoriul este de două ori în săptămână, M-creșta și Sambat'a.

Pretului

pentru Sibiu pe 1 an întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe an; — trimisu cu post'a în laintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 50.

— Sibiu, Sambata 21/3 Iuliu. —

1880.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“

Apropiandu-ne de finea semestrului primu, precum și a triluniului Aprile—Juniu, prin acésta deschidemu prenumeratiune noua și invitamu la reinnoirea abonamentului pe semestrulu alu douilea și pe triluniulu Iuliu—Septembre.

Conditiiunile de abonamentu se potu vedea în fruntea diariului și adeva:

In laintrulu monarchiei:

Cu 4 fl. val. austr. pe 6 luni.

Cu 2 fl. val. austr. pe 3 luni.

In strainatate:

Cu 5 fl. séu 11 franci pe 6 luni.

În Sibiu „Observatoriulu“ costa 3 fl. 50 cr. pe 6 luni, éra dusu la casa cu 50 cr. mai multu.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali, de a dreptulu la Redactiune în Sibiu, Piat'a mica Nr. 27.

Redactiunea.

Ide'a de statu a Austriei.

De Dr. Franciscu Palacky.

(Urmare.)

În decursulu anului 1848 pre candu lumea incepuse a vorbi despre federatiune și federalismu în Austri'a, i se parea că tocma vorbele acestea voru fi de cea mai mare pedeca pentru realizarea sistemii federalistice. Pe atunci ómenii sub federalismu întielegeau o positiune cu totul independenta, autonóma și suverana a fia-carei tieri, din câte este compusu statulu austriacu; éra apoi de aici se deducea, că acésta ar fi negatiunea și anullarea dreptului de hereditate a monarhului; de unde ar urma totuodata, că statulu acesta nu ar mai fi monarhia, ci s'ar preface în republica. Nu se pôte pricepe, cum ómenii (de cugetu curatu) au fostu în stare se adscria unui singuru cuventu, federalismu, o putere atátu de cumplita, nimicítóre de statu, și acésta tocma în tierile monarchiei austriace, în care popóraloru nu li s'a datu mai nici-o educatiune politica, unde termini de acestia usitati la publicisti sau nu sunt întielesi de locu, sau luati pe dosu. Dupa certe și discussiuni politice de mai multi ani, fric'a de republica disparu numai atunci, candu lumea vediu, că mai multi dintre consiliarii cei mai fideli ai corónei și ai dinastiei au adoptatu principiile sustinute de federalisti. În fine acei farisei amutira cu totul atunci, candu însusi monarhulu în diplom'a sa din 20 Octobre declarà, că fundamentulu pe care se va reconstrui monarhia, va fi sistem'a federalistica. Dara acestu federalismu austriacu este, cum se dice, sui generis, elu adeva differe atátu de sistem'a helvetiana, câtu și de cea germana (precum fusese aceea până în 1866) și de cea nordamericana. În acésta specie de federalismu austriacu precisatu în desu citat'a diploma, se coprinde ide'a de statu austriacu (österreichische Staatsidee.)

Not'a caracteristica principala a federalismului austriacu o cunóscemu în distinctiunea, în lini'a despartitória ce se trage între afacerile generali și guvernulu centrale alu imperiului întregu, apoi între differitele afaceri ale provinciilor, cu ale loru guverne singuratece. Acésta distinctiune essentiala este bas'a diplomei, și e respicata limpede în trena, ceea ce si face, că se stea fôrte departe de acelu centralismu alu Franciei (precum éra ea până în 1870), la care se provóca mereu centralistii austro-unguresci. Nici patent'a din 26 Februaru nu s'a potutu abate cu totul dela principiulu federalismului, a lasatu inse usi deschise spre a trece successive cu totul în

centralismu. Înca nici sistem'a dualismului nu a cutediatu se tóce în capu dintr'odata pe federalismu, (cu singur'a exceptiune de Transilvani'a); dara tendenti'a invederata este a centralisa câtu se pôte mai multu, adeva pe romanesce curatu, a omóri ori-ce niscare autonóma, de ar fi aceea și numai atáta, câtu se vede într'o brósca galvanisata. Nu că dóra centralistii isi voru ajunge vreodata scopulu, aci inse constatamu vointi'a și tendenti'a loru.

Aci e loculu a specifica, anume în interessulu generatiunei noue, afacerile publice, dupa cum acelea se afla inpartite în diplom'a din 20 Octobre între statu cá centru, și între provincii, cá partile din care este elu compusu.

Afacerile monarchiei, destinate a se pertracta în parlamentulu centrale sunt: 1. Afacerile dinastiei imperatesci; 2. Afacerile esterne; 3. Armata și marin'a, resboiulu; 4. finantiele și datoriile monarchiei; 5. Comerciulu, atátu esternu câtu și celu internu, prin urmare și vamile și midiolócele de comunicatiuni, cum siosele, câte sunt declarate de ale statului, cali ferate, navigatiunea, post'a, telegraf'a. Pentru conducerea acestoru afaceri se ceru organe speciali anumite, ale statului, ministrii imperiali, parlamentu centrale.

Tóte celelalte afaceri, de ex. administratiunea politica (prefecture, municipalitati), afacerile scolastice, inferióre și superióre, justiti'a preste totu etc. etc. cadu în sfer'a de activitate a guverneloru și dietelor fia-carei provincii.

Centralistii inse ceru și intru acestea uniformitate, adeva centralizare și nivellare. Palacky inse nu a vediatu nicidecum acea necessitate; a vediatu inse cu totul altu-ceva: poff'a neinfrenata a mai multoru birocrati, de domnia și preponderantia, pentru cá se si póta manifesta puterea loru impartindu în tóte provinciile gratia și disgratia, cá si cum acea putere a loru s'ar întielege de sine. Dara se luamu de ex. cestiunea instructiunei publice. Se afla destui barbati cu totul competenti în acésta, cari tragu la indoiéla chiaru dreptulu și vocatiunea statului de a se ocupa elu de afaceri scolastice, de regularea și administrarea scóleloru. În totu casulu, institutiele scolastice, mari și mici, nu trebuie se fia organizate dupa cine scie ce modelle ideali, straine, importate, ci numai asia, precum sunt ele cerute de inpregiurarile locali, de trebuintiele fia-carui poporu în proportiune cu desvoltarea lui spirituale, cu limb'a, cu gradulu culturei și alu civilisatiunei, chiaru cu confessiunea sa religiósa și cu ocupatiunile de tóte dilele, la care sunt dedati și necessitati locuitorii. Scie apoi tóta lumea, că mai în tóte acestea conditiuni locuitorii provinciilor austriace diferu nespusu de multu. Se dice din partea centralistilor, că tocma acesta trebuie se fia unulu din scopurile scóleloru, că diversitatea aceea se fia câtu se pôte nivellata; dara urmarea sigura a unoru experimete de aceea nu e alt'a, decâtu pedeca în desvoltarea spirituale a mai multoru popóra. Acésta ar fi o uniforma, în care ai voi se indesi pe tóta lumea, fara a întreba pe ce mesura este ea facuta.

Mai dicu centralistii, că de aceea se aduna în parlamentulu centrale barbati din tóte tierile și popórale monarchiei, pentru-cá se se informadie unii pe alții și apoi se decida si legiferadie asia, precum cere interessulu toturoru. Vorbe góle sunt acestea, pe care chiaru esperienti'a facuta dela 1861 le-a desmintitu pe deplinu. Parlamentele, cá si guvernele centrale sunt aplecate și passionate a generalisa legile lor, a le întinde daca s'ar potea, preste tóte popórale din lume, fara cá se le cunósca.*)

*) Avemu unu exemplu din cele mai strigátorie în Ungari'a. De 13 ani diet'a Ungariei legiferadia si pentru Transilvani'a; dara cei mai multi din ei nu cunosc acésta tíera mai bine decâtu ori-care alt'a straina si în mai multe puncte nici atáta. R.

Ceea ce se constata la scóle, se adeverece pe deplinu și la justitia și administratiune. Diversitatea în caractere, în datine și pareri mostenite din betrani, chiaru în gradulu de pasiuni, cá si crime si delictes, este asia de mare, în câtu legile nu se potu aplica în acelasu modu la ori-ce poporu.

Totu ce mai scrisese Palacky în acestu capítulu pe la 1865 se reduce la experimetele politice, câte se faceau pe atunci cu popórale monarchiei, precum dicu medicii, în corpore vivo, per vivisectionem, până ce au ajunsu la Sadova și Königgrätz, la smulgerea Venetiei cu teritoriulu ei întregu din corpulu monarchiei, la taiarea monarchiei în doue parti separate, în fine la trantirea de parete a romanilor și slavilor, cu exceptiune de croati; dicemu la trantirea de parete, dupa cum se esprimase însusi ministrulu primariu baronulu Beust, veneticu din Saxoni'a, dara nu trantirea de pamentu, cá-ci acésta nu se va potea nici-odata.

(Va urma.)

Discurse parlamentare tinute în cestiunea agraria transilvana.

(Urmare.)

Melchior Lonyay constatà, că regularea proprietatii în Transilvani'a e unu lucru greu, dar e absolutu necesaria, pentru a le pune unu capetu deseloru frecari între possessori și pentru a se introduce sigurant'a în possessiune. Introducându-se, contra propunerei lui Ugron observà, că ide'a ce diace în acésta propunere pôte fi fôrte corecta și buna si guvernulu aru face unu bunu servitiu comassarii și regularii proprietatii, daca aru transpune mesurarile catastrale în Transilvani'a încependu din anulu viitoru.

În câtu inse pentru acea parte din propunerea lui Ugron, că până ce nu se voru inchieia operatiunile catastrale definitivu în Transilvani'a și până ce nu se voru face pe bas'a acestora cartile funduare, nu potemu merge mai departe cu comassarea, — oratorulu o tine de greșita și nu o pôte primi, pentru-cá în Ungari'a dupa dispositiunile din 1868 indata ce comassarea s'a efectuitu într'o comuna, se face si cartea funduara. Acésta s'ar potea face și în Transilvani'a, pentru-cá acolo vreo câte-va mii de comune nu se voru comassá deodata.

În fine oratorulu face propunerea: Ministeriulu se provóca, că lucrarile catastrale definitivu se le transpuna pe câtu se va potea mai curendu din Ungari'a în Transilvani'a.

Ugron Gábor se rectificà, că în generalu a primitu si elu proiectulu și propunerea sa a voit se o adauge la instructiunea ce se afla în legatura cu proiectulu de lege.

Orbán Balázs nu voiesce se face inputari pentru cá s'au substernutu proiectulu de lege într'unu timpu atátu de nepotrivitu, cá se nu apara cá aru voi se inpedece si elu regularea possessiunei, care o crede fôrte necesaria.

Recunósce, că proiectulu de lege va corege situatiunea abnorma de adi, că nu numai va dá unu fôrte mare avantaju possessorilor mari și de mijlocu, ci este o conditiune sine qua non pentru subsistenti'a acestoru elemente, cari sunt fôrte decisive pentru viati'a statului și a natiunei, cá-ci de mai intardiá legislativ'a cu acésta lege, acele elemente se ruinau cu totul materialicesce.

Recunoscându acésta pentru numitele clase, oratorulu nu'i este iertatu a trece cu vederea nici partea cea mai seraca a poporului, carea, daca nu se voru face preingrijirile necesarie, prin inactivarea fara crutiare a legi de fatia, va peri séu va recadea în starea vechia de iobagia.

Anumitu o parte a poporului secuescu ne avendu cá proprietate pamentu extravilanu, s'a sustinutu până acum cu aceea, că si-au pascutu vitele în pasiunea comuna, la care dupa lege n'a avutu nici unu dreptu. Daca se va pune acum în lucrare comassarea și între secui, aceia se voru eschide dela pasiunea comuna, nu si voru mai potea tinea vite, cu cari si-au agonisitu pânea de tóte dilele până acum si prin acésta celu puçinu 30—40,000 secui voru fi siliti séu se si caute o patria mai buna, séu se se oblige de nou proprietariloru și se devina éra iobagi.

Pentru incongiurarea acestui reu, oratorulu recumenda doue mijlóce: antaiu, cá guvernulu se introducea în secuime industri'a de fabrici, cá-ci acolo se afla tóte conditiunile necesarie pentru acésta: poporu laboriosu și inteligentu și terenu abundantu în minerale și lemne. Si acésta s'ar potea face asia, daca statulu aru dá fa-

briceloru ce se voru infintiá între secui, scutire de contribuțiune pe o perioadă de 10—20 ani.

Alu doilea prin crearea unei legi de colonizare favoritoare, prin care poporatiunea prisositoare din Secuime se se colonisedie pe estinsele proprietati ale statului astufeliu, cá fiacare individuu se capete o cantitate de pamentu, care se o póta rescumperá cu pretiu moderatu in terminu de 20 de ani.

Oratorulu cere aceste dispositiuni in genere numai pentru Secuime din motivulu, cá pe acelu teritoriu poporatiunea e prea dása, pe unu milu cuadratu se vinu 7—8000 suflete*) si pe o familia in numeru de mijlocu abia se vine o proprietate de 2—4 jugere de pamentu, pe cându in comitate poporatiunea e fórte rara si prin eliberarea dela 1848 au castigatu proprietati fórte estinse, cari le-au mai sporitu inca si prin ocupatiuni noue. Dealtumintrea nu s'ar opune, daca aceste dispositiuni s'ar estinde si asupra acelor parti din comitate, in cari poporatiunea ar fi prea dása.

Tisza László premitiendu cá primesce in genere proiectulu de lege, se marginesce a reflectá la unii antevorbitori, fára a se demite inse in polemii. Fatia cu deputatul George Popu, dice oratorulu, nu voiu desfasurá intrebarea, daca e corectú séu nu, a agítá in cas'a reprezentativa pentru calcarea legiloru, ci voiu reflectá simplu la doue afirmatiuni ale densului. Afirmatiunea prima, cá legea electorala pentru Transilvani'a aru fi despoiatu pe romani de dreptulu electoralu, e o astufeliu de afirmatiune, care póte se seduca pe cei ce nu sunt bine informati. Deci imi tñnu de datorintia a dechiará, cá acésta nu e adeveratu, pentru-cá legea electorala din Transilvani'a este de o potrivá egala pentru romani si neromani si concetatiunii nostri romani participa la alegeri si in partile transilvane, unde voiescu, ba sunt unele parti in cari decidu chiaru. Dar unde se retinu, acolo nu e de vina legislatiunea, ci politic'a loru, care, daca e buna séu rea, nu privesce cestiunea acésta. A dou'a afirmatiune este, cá deputatii transilvaneni prin proiectulu de fatia aru cere nescari privilegie speciale pentru partile transilvanene, se'mi credeti, cá nime nu are asemenea idei fatia cu acestu proiectu. Nu numai deputatii ardeleni, dar toti suntemu datori a pretinde, cá in tíer'a intréga, prin urmare si in Transilvani'a, aceea ce se face se fia emanatiunea desvoltarii istorice; deci fiindu desvoltarea istorica din Transilvani'a deosebita de cea din Ungari'a, este lucru firescu, cá si edificiuu claditu pe acésta temelie se se deosebésca in fórte multe privintie de celu din Ungari'a.

Dealtumintrea s'a disu aici fórte bine, cá de se va si pune in lucrare acestu proiectu de lege, acésta in fórte multe privintie coprinde cu privire la partile transilvane mai puçinu de cátu ce este introdusu dejá in celelalte parti ale imperiulu S-tului Stefanu.

Premitiendu, cá inpartiescu in mare parte parerile condeputatulu Orbán Balázs, am se facu numai un'a observare la cuventarea lui si anume: Nu afu de chiamare a legislatiunei, cá se partinésca pe usurpatori si se suferé abuzurile acestor'a si in viitoriu. Eu credu cá nici d-sa, care singuru recunósce cá acelu usu pe care se pare a'lu partiní este abusu, cá legislatoru, nu póte pofí se se sustína si mai departe, din contra trebuie se pofésca, cá se se faca odata dreptate si acelor, cari intr'unu lungu sfru de ani au suferitu de inconvenientele acestei usurpationi.

Nu voiescu se'lu urmediu nici in important'a cestiune de colonizare, ci trebuie se'i observu in privintia colonisatiunei secuiloru, cá acésta nu va duce la scopu nici daca li s'ar dá pamentulu dreptu proprietate pe lângá rescumperare in 30 de ani. Elu trebuie se scie mai bine de cátu mine, cá secuiulu nu póte traí acolo unde nu sunt lemne si apa si unde secuiulu colonisatu nu póte veni in nemijlocita atingere cu cei de unu soiu cu elu. Si chiaru acésta este caus'a, cá secuiulu mai bucurosu emigrédia in tíera straina, cá-ci acolo, preste munti, nu duce lipsa de lemne si de apa, si póte remanea in contactu continuu cu némurile sale.

Eu insumi am probatu cu vre-o 20—25 familii secuiesti, si am esperiatu, cá pe secuiu nu'lu poti tinea acolo, unde nu are némuri in satulu vecinu.

Szabély Antal partinesce propunerea lui Ugron Gábor, pentru-cá acésta nu impune statulu nici cu unu cruceriu mai multe spese, de câte dá astadi pentru catastru, é' proprietarii aru economisá multu in spesele de mesurare. Diferenti'a e numai aceea, cá catastrulu definitivu se se transpuna in Transilvani'a acum candu posesorii inca nu au pusu in lucrare mesurarile pentru comasare, séu preste 10 ani, candu proprietarii voru fi spesatu dejá pentru mesurari. (Va urmá.)

Transilvani'a.

Sibiu, 1 Iuliu n. (Democratia sociala-revolutiune sociale?) In Nr. precedente atinseram ceva numai pe scurtu, despre unu procesu de presa social-democraticu, ce a decursu aici in 27 Iuliu a. c. Publiculu intregu se mirase, pentru-ce ministrulu de interne si dn. Jekelfalussy capulu biroulu de presa din Budapest'a, dau atáta insemnatate la o secatura de pasquillu nemtiescu, venitu dela Londra in forma de prenumeratiune pentru unu diariu socialisticu „Die Freiheit“. Totu appa-

*) Neadeveru grosu acesta, care lovesce in fatia datele statistice oficiali unguresci, care tocma candu e vorb'a de elementulu magiaru, nu miciorédia niciodata numerulu. Ei, bine, insusi ultra-zelosulu statisticu „Kéleti“ au aflatu, cá in Secuime nu se vinu nici 2400 (doue mii patru sute) de suflete pe 1 milu □ austriacu. La secui satele sunt dese, orasiile inse, cu singur'a esceptiune de unulu, sunt numai cuibuletie de orasiu. Not'a Red. Obs.

ratulu politiei, alu tribunalulu si procurorulu a fostu pusu in miscare contra a doi profesionisti, dintre cari unulu anume Joana Schubert, nascutu la Königshof in Bohemi'a, paneriu de profesiune, venitu si casatoritu aici numai de 9 ani, totu mai scie ceva carte, e mai desteptu si dela natura, éra celelaltu, Franc. Henning, sasu nascutu din Sibiu, de ani 51, tata la 5 prunci, macelariu de profesiune, este asia de batutu la capu, in cátu nici in limb'a sa materna nu scie vorbi cum se cade. Éca ce ómeni fusera inculpati cá aru sta in legatura cu socialistii din Angli'a si Germani'a, cá aru prepara o revolutiune sociale teribile, resturnarea tronulu, macelarea totoruru aristocratiloru si capitalistiloru, inpartirea averiloru.

Am disu cá „corpus delicti“ a venitu pe adres'a lui Schubert dela Londra, inse nu de a dreptulu, ci din Austri'a de undeva, cá-ci pachetulu avea marca austriaca de 5 cr. Titlulu pamfletulu este: „Die Zeiten sind schlecht“ (Timpurile sunt rele). Subscrisu este unulu Joh. Most, fugitu din Germani'a de candu cu atentatele comisse contra imperatulu Germaniei. Limb'a pamfletulu este, ce e dreptu, fórte crunta, de care inse citesci in dilele nóstre ori-unde te intorci prin Europ'a, cá-ci lumea furmica nu numai de ómeni indestulati cu starea loru, ci si de fórte multi desperati, cum si de fantasti nenumarati, cari punu lumea la cale buna cu degetulu celu micu, restórna totu, cá se faca tóte ei mai bine. Asia si pamfletulu acesta, dupa-ce premitte, cá regii si imperatii tragu venituri fórte mari, dara nu folosescu lumei nimicu, apoi pe principii, grafi, baroni si alti nobili ii numesce descendenti ai bandelor de talhari, ai caroru protoparinti au furatu partea cea mai mare a tieiei, si astadi o sugu si storcu cá nesce banditi insielatori (Gauner) si lipitori, vampiri (Blutsauger).

De preotime serie in terminii cei mai brutali, numindu pe preoti o specie de strengari buni de furci (Galgenvögel), insielatori, cari scalcíte mintea sanetósá a ómeniloru prin unu jocu misielosu de idei, cá lumea se nu scia alege nici-odata adeverulu din minciuna si omulu se nu invetie a cugeta elu insusi. Dupa acestea auctorulu face si scóloru o critica fórte aspra dicundu, cá asia precum se vedu acelea organizate, buna-óra in Germani'a si Austro-Ungari'a, anume pentru cei 6—7 ani de antai, nu sunt de nimicu, pentru-cá se propunu in ele multime de minciuni, candu sunt laudati si glorificati atáti hoti si insielatori, despre cari vi se spune cá trebuie se ve inchinati loru si se le remaneti supusi in umilintia canésca, era daca nu faceti asia, se fiti batuti cu vena de bou. Dupace ese tinerimea din scóle, apoi o ducu in robia catanésca si ve invetia cum se omoriti cátu se póte mai multi ómeni; acolo sunteți visitati cá si vitele in piatia si cá sclavii negrii.

De aci incolo pamfletistulu dá industriariloru si saracimei sperantia, cá erasi va mai veni unu anu 1848, atunci apoi se se scóle cu totii si se scuture tóte jugurile, se se faca revolutiune generale (allgemeine Revolution) etc.

Dupace dn. presiedente Tamás puse inculpatiloru mai multe intrebari in crucisiu si curmedisiu, luá dn. v.-procuroru Tribus cuventulu si apará dupa teorii prea frumóse, dreptulu proprietatii si ordinea moderna in statu contra socialistiloru, éra apoi voindu se le aplice si la acei doi industriari simpli, cerú cá se fia condampati.

Se scóla acum dr. jur. Fölkel si mai antaiu premisse cá niciodata n'au aparatu vre-o cauza cu atáta placere si convictiune, precum apará pe acei doi inculpati; si in adeveru cá iau aparatu prea bine, dicundu intre altele, cá acuma, cátra capetulu vécului alu 19-lea, nu mai pune nimeni temeiu pe pasquile scrise in frase góle si bombastice, cá-ci dela vorbe pána la fapte este o distantia fórte mare; cá inse de alta parte, nu póte ascunde nici nega nimeni, cá existu in adeveru calamitati, nedreptati si asupriri sociali fórte multe si fórte mari; éra cá proba cá acelea apasa societatea, citédia între alte auctoritati, pe dn. dr. Schaeffe, fostu ministru austriacu in anii trecuti. Acesta, in cartea sa publicata despre relele sociali, constata si demustra pe largu cu exemple nenumarate, scóse din viéti'a practica, cá sunt in Europ'a clase intregi de ómeni, cari in tóta viéti'a loru nu lucra nimicu pe lume, ci traiescu numai din spinarea si sudórea altora, inbuibati si tavaliti in desfrenari. Pe acelea clase de ómeni dr. Schaeffe ii numesce cu terminulu luat din istori'a naturale parasiti (lat. parasiti, commeseni, cá insectele multipede etc. Schmarotzer), furi si ospetari de furi, usurarii cu concubinele loru, pe care le ingrasia, apoi mai multu cá toti asia numit'a jeunesse dorée, fii de capitalisti si usurari plutocrati, adeverati corbi

rapitori ai societatiei, trantóri, strengari de prim'a classe.

De aci incolo dr. Fölkel cá aparatoriu néga cá in statulu nostru agricultorulu ar fi terenu pentru agitatiuni socialstice, cá-ci acelea isi afla locul numai in staturi cu industria mare si desvoltata si anume in cetatile cele mari, éra la noi inca totu se mai platesce munc'a bine, ba inca se simte si lipsa de braçia muncitórie.

Destulu cá, precum arataseram, inculpatii fusera scapati de arestu, care era se fia de 3—6 luni, cá prin urechile acului. Ce se vedi inse? Pre candu decurgea acestea in Sibiu, la Bud'a-Pest'a si in alte câteva cetati ale Ungariei se calcara locuintiele mai multorur industriari, anume in capitala la patru insi si la o redactiune. Politia si tribunalele, armate cu ordonantie ministeriale, plecara la venatu dupa scripte si comploturi revolutionarie. Ce voru fi aflatu, ei voru sci; noi aflamu din diariile capitalei, cá totu publiculu este alarmatu. Asia dara totu existe si in Austro-Ungari'a socialismulu revolutiunariu. Totu in acestea dile arestara si in Vien'a pe câteva socialisti. Lectorii nostri isi voru aduce aminte, cá noi inca reflectaseram de câteva ori la existenti'a socialismulu si la cauzele care 'iau deschisu calea pána pe la noi. Éca, acuma se adeveresce si se dá pe fácia la lumin'a dilei, cá nu poporulu tieranu agricultorulu, prin urmare nici romanii nu sunt socialisti si comunisti, ci socialistii se aflá mai virtosu între masele cele mari ale industriariloru mici, carii ori-cátu muncescu di si nópte, numai puçini din ei mai potu ajunge la prosperitate, luptandu cu usurari'a si cu rapacitatea plutocratiei, éra comunistii cu câte 10 si 20 de femei desfrenate, se afla in regiunile superiori ale societatiei. Repetimu si asta-data: Societatea europena este fórte bolnava, si noi, natiunea nóstra, avemu se ne deschidemu ochii fórte bine, cá ce specie de civilisatiune inprumutamulu dela Europ'a. Se ne ferimu de civilisatiunea falsa si depravata cá de foculu ardietoriu. Se fimu tari in lupta contra charlataniloru, si cá se fimu tari, se studiamu cu altu zelu economi'a nationale si politica, nu dela charlatani, ci dela professori si auctori de caracteru probu si onestu.

Anunțiu.

Nr. 120/1880. In virtutea §-lui 21 din statutele Asociatiunei transilvane si conformu conclusulu adunarei generale din anulu trecut, aceeași pentru anulu curentu se convocá prin acésta in orasiulu Turd'a pe dio'a de 7 Augustu st. n. 1880.

Ceea ce se aduce la cunoscintia publica, invitandu pe toti membrii asociatiunei, a luá parte in numeru cátu se póte mai mare la siedintiele acelei adunari.

Dela presidiulu comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu.

Sibiu, 28 Iuliu 1880.

Jacobu Bolog'a
vice-presiedinte.

Grij'a Asociatiunei transilvane de prosperitatea poporulu.

In Annalele Asociatiunei transilvane din a. c. fasc. I s'a publicatu dela pag. 6 pána la 16 o revista fórte scurta, scósa din acte, despre activitatea asociatiunei transilvane pána pe la 1870/1, unde s'a curmatu. Cu ocaziunea siedintieloru tñnute in cursulu acestei septemani se audira pareri, cá ar fi bine a se continuá aceeași revista pána in anulu acesta, nu numai cu privire la adunarea generale din Turd'a, ci si intru asteptarea unei espositiuni. Pentru o revista mai ampla timpulu este prea scurtu, cá se cere lectura multa. Asia ne marginimu asta-data, in aceste colóne, numai la incercari facute dela 1869 incóce, cu scopu respicatu de a invetiá, luminá, influentiá si ferici de-a dreptulu pe poporu. S'a scrisu si cuventatu:

In 1869. Despre medicina cu respectu la poporulu romanescu, de dr. Paulu Vasiciu, la paginile 1, 9, 10, 15. Epistole agronomice de prof. Stefanu Popu p. 8. Invetiatura cátra sateni de C. A. p. 8. Indemnuri la asecurare contra foculu si pe viatia de Red. p. 11, 12, 14. Despre educatiunea femeiloru la natiunea romanésca de red. p. 17.

1870. Despre medicin'a poporana, totu de dr. P. Vasiciu p. 6, 7, 9. Contra betiei de vinarsu, de red. p. 9. Dissertatiunea d-lui secretariu ministeriale Lad. Vajda plina de idei si consilie salutarie pentru poporu p. 15, 16, 17, 18.*) Regule sanitarie de dr. P. Vasiciu pag. 17.

1871. Starea instructiunei poporulu in Transil-

*) Propunerile d-lui L. Vajda au fostu relevate in in câte-va adunari generali, discutate de cátra comisiuni si in comitetu, cu ce resultatu? Se scie, dara se sciu si cauzele, cá sunt vedute si pipaite.

vani'a p. 4. Articul agronomicu p. 8. Despre pastrarea legumelor, de agronomulu G. Vintila p. 13. Padurile si insemnatatea lor, de același p. 18, 19, 20. Discursulu protopopului Ioanu Popescu despre cultur'a poporului, tinutu in adunarea gen. dela Fagarasiu p. 20. Necesitatea de scole agronomice in Transilvani'a si anume despre cea dela Brasiovu, de red. p. 20. Dissertatiunea profes. Ioanu Dina-Petrascu despre educatiunea poporului, totu la Fagarasiu p. 21, 22, 23. Cestiuni de economi'a nationala, de Alex. Lupascu p. 23, 24. Erasi contra beuturilor spirituoase, de P. S. Aurelianu p. 24.

1872. Contra invasiunii jidivilor, cu de aprópe consideratiune a ruinei poporului nostru p. 1, 2, 3. Indemnu la infintiare de scola agronomica in districtulu Fagarasiului, din mijloce private si publice, de red. p. 4. Opiniune despre scol'a de agricultura in distr. Fagarasiului p. 7. Erasi contra betiei, dissertatiune de parochulu Bartol. Baiulescu dela Brasiovu p. 22. Contra fumatul de tabacu (tutunu) p. 23—24.

1873. Despre sanetate si curati'a trupésca, cá comentariu la scrierile medicilor P. Vasiciu, Fetu, Felix, de red. p. 1. Despre igien'a publica si polit'i'a sanitară (invetiatura forte inportanta) de dr. I. Felix p. 2. Focurile si tetunariile (Brandstistungen), asigurare contra lor, de red. p. 4. Tieranulu romanu in venitoriu, discursu tinutu de Aronu Densușianu p. 8—9. Discursu agronomicu, de G. Vintila p. 11—12. Reflexiuni la discursulu agronomicu alu lui G. Vintila, facute cu scopu de a generalisá mai multu ideile p. 13. Despre necesitatea instructiunii poporului, de Th. Petrisioru p. 18. Discursu per eminentiam economicu alu profes. Ioanu Popea, tinutu in adunarea desp. Brasiovu p. 21.

1874. Societate de agricultori romani de P. S. Aurelianu p. 1. Despre instructiune si educatiune in Ungari'a si Transilvani'a, cu aplicare la poporulu nostru, de red. p. 13. Relatiunile (raporturile) proprietatii de pamentu in Transilvani'a, totu cu aplicare la poporulu romanescu, de red. p. 17, 18. Despre cauzele miseriei poporului romanescu, dissertatiune publica de Ioanu Axente p. 20, 21. Cas'a romanésca, dissertatiune tinuta de protopopulu si ases. cons. Zach. Boiu in ad. gen. dela Dev'a p. 22, 23.

1875. Despre cauzele migrarei locuitorilor din tíera, de red. p. 1, 2, 3. Glosse despre agricultura, de unu anonim p. 15, 16. Economi'a, Casse de economia etc. p. 15. Despre unele mijloce care aru potea ameliorá starea materiala a poporului romanescu, de parochulu Bartol. Baiulescu, dissertatiune p. 19, 20.

1876. Epistola asupra cartiei d-lui dr. Obedenariu titulata Romani'a economica p. 5. Poporulu romanescu si poporulu secuiescu, studiu comparativu, de Klitos (pseudonimu) p. 11, 12. Agricultur'a si comericiulu in Romani'a p. 18, 19, 20. Dissertatiune despre stricatiunea vinarsului de Zevedeu Murasiu pag. 23.

1877. Despre starea locuitorilor din muntii apuseni, de Sim. Balintu p. 1. Infiunt'a mamelor asupra educatiunii, de I. Popu p. 3. Studie dietetice populare, scrise de unu medicu practiculu romanu (dr. I. M.) p. 6, 7, 8. Higien'a, Sanetatea, de P. S. Aurelianu p. 10. Despre industri'a de casa si industri'a la poporulu romanescu, dissertatiune tinuta in adunarea gen. dela Blasiu, de red. p. 19, 20. Notiuni relative la economi'a nationale etc. de red. p. 20, 21. Despre costumele (porturile) nationali romanesci etc. (spre a incuragiá totu la industri'a de casa), de red. p. 23.

1878. Dissertatiunea populara a lui Valeriu Barcianu, tinuta in comun'a Poian'a p. 3. Dissertatiunea lui B. Iosofu, totu acolo, p. 3. Dissertatiune contra leni ómenilor, tinuta in Budatelecu de P. Dulfu p. 5. Dissertatiunea lui Bart. Baiulescu la alta adunare din Brasiovu, in favórea industriei mici, a profesionilor p. 18. Dissertatiunea lui Val. Barcianu, in aceeași materia, la adunarea din Sasciori. p. 23.

Folositu ore tóte acestea invetiaturi esite dela baierile áneime si din rinichii fia-caruia din acei barbati numiti si nenumiti? Folositu ele directu séu indirectu, ori nici-decum? Si daca cumva nici invetiaturile pronuntiate in publicu, in limb'a poporului cátu se póte de prosaica nu sunt ascultate, nu petrundu, nu folosescu, care se fia cauzele acelei surditati spirituale? Este datorinti'a pessimistilor cá se le descopere, daca le cunoscú; acésta inse remane intrebare deschisa pentru dum'caloru.

Revista politica.

Austri'a. Cechii o patira cu nemtii; a patit'o inse si ministeriulu din Vien'a cátu de reu cu incercarea sa de inpaciure acolo, unde séu ambele parti, séu si numai una din cele doue nu voru se se inpace cu nici-unu pretiu. Insi imperatulu incercá in cele 12 dile ale visitatiunii sale din Bohemi'a si Moravi'a se'i inpace, cu ce resultatu? Se vediu in dilele din urma. Este cunoscuta legea electorale a Boemiei si Moraviei, dupa care maioritatea locuitorilor cechi este condeinmata se remana in veci in minoritate la dieta si municipie, éra minoritatea nemtiésca se fia totudeauna in maioritate. Pe langa ordonanti'a ministeriale data asta-primavera in caus'a limbei cu scopu de a protege pe cechi contra despotismulu limbei nemtiesci, dupa deschiderea dietei in Boemi'a se ceru dela acésta cá se ia in revisiune legea electorale si se o acomodeie mai dreptu in favórea nationalitatiloru ceche cu atátu mai virtosu cá, precum se scie prea bine, despre cechi nu se póte dice, precum se canta de ex. romaniloru, cá si ei aru fi numai

unu poporu de tierani, sateni prosti, si nu aru avé nici aristocratia; cá-ci ei pe langa ce au multime de orasie si cetati parte curatu ceche, parte in mare maioritate de nationalitatea lor, dara apoi aristocratia loru cea mare, fabricantii si comerciantii cei cu capitaluri mari de sute de mii si milioane se potu mesurá prea bine cu germanii; au si unu cleru numerosu si luminatu. Cu tóte acestea maioritatea-minoritate din dieta trecu la ordinea dilei preste legea electorale sucindu nasulu cechiloru cá si alu ministeriulu. In același timpu nemtii, ei lovescu si totu ei se vaiera de peritu din caus'a limbei. Ei adeca au agítatu si inpenatu pe poporatiunea germana din mai multe cetati si districte, cá se ridice proteste in contra limbei ceche, séu adeca in contra ordonantie ministeriale, prin care este aparatu principiulu de dreptu egale, aplicatu in viati'a practica. Dara functionarii nemti, caroru totudeauna le-a fostu lene se mai invetie si a dou'a limba a patriei, sbiéra cá din tíepa si ceru ajutoriulu poporului contra ministeriulu Taaffe, pe care aru voi se'lu trantésca in fundulu iadului.

Urmare acestei cerbicii nemtiesci fu, cá patru ministrii asia numiti constitutionali, carii adeca tíneau mortisiiu la totu ce este reu in constitutiune, fusera constrinsi a'si dá dimissiunea, pe care imperatulu o acceptá si denumi pe alii din partid'a care voiesce drepturi egali. Ministrii noi sunt: dr. Julianu Dunaievsky, omu de ani 58 professoru la universitatea din Cracovi'a si mai inainte la academi'a din Pressburg, apoi la Leopole, polonu fruntasu, bunu economistu, e numitu ministru de finantie. Cav. Alfred Kremer de Auenrode, de ani 52, ministru de comerci, membru alu academie, bunu orientalistu. Br. Mauritiu Streit, jurisconsultu renumitu, care a trecut mai prin tóta hierarchi'a judecatorésca, ministru de justitia. Com. Zeno Welsersheimb, de ani 63 bunu soldatu, fostu adjutantu de aripa alu archiducelui Albrecht, astadi generalu si ministru alu apararei de tíera (Landwehr). Toti acești patru ministri noi austriaci denumiti langa ministrulu presedente Taaffe, cu ceilalti ministri Konrad, Falkenhahn, Prazak (cechu) si Zimialkowsky (polonu), nu placu germaniloru austriaci, inse nici unguiloru, si anume „P. Lloyd“ o spune pe fatia, cá acestea prefaceri austriace in sensu federalisticu, potu se aiba influentia si asupra politicei ungueresci, cu periclitarea dualismulu (Fia-i condeinlu de aur!)

Mainou.

Dupa unu telegramu venitu prin Belgradu din 1 Iuliu, arnautii carii in anulu trecut omorisera pe renumitul barbatu Mehemed pasia, trimisu la ei de cátra sultanulu, acum au omoritu si pe Hassan pasia, din cauza cá nefericitulu generalu s'a incercatu se'i impedece dela unu macelu infricosiatu, planuitu asupra poporatiunii christiane. Cei ce au vediutu in Sept. 1848 cum au masacratu unguirii pe generalulu comite Lamberg pe podulu din B.-Pest'a, potu se'si face o idea despre atrocitatile arnautiloru.

Principele Milan Obrenovicu IV Domnulu Serbiei, dupace in caletori'a sa prin Ungari'a fu primitu cu parada usitata la unguiri, apoi in Vien'a se bucura de ospitalitatea Mai. Sale atátu in Burg, unde a trasu, cátu si la Schönbrunn, Laxenburg etc. Principele a primitu si a datu multe visite, nu numai de convenientia, ci si de mai multa valóre, si diariiloru germane si magiare le stá forte reu a vetama legile ospitalitatiei prin mojicia.

Romani'a.

Bucuresci, 27/15 Juniu. Partea pressei periodice, care representa óresi-cum pe capitalulu mare, este forte iritata, pentru-cá acesta n'au apucatu a participá din subscriptiunile dela banc'a nationala. Capitalistii inse, cari alta-data au nasu asia de finu, aru fi potutu se prevédia acestu resultatu, cá se nu fia pacaliti. In vanu sunt tóte sbieratele malcontentiloru, cá-ci poporulu are pana acum tóta increderea in honestatea barbatiloru cáti se afa in timpulu acesta la putere. Resultatulu celu stralucitu cu biletele hipotecarie éra cunoscutu de 3 ani; mai de aprópe potea se invetie plutocrații din casulu de deunadi cu conversiunea restului datoriei rurale (urbariale). Acelu restu cu interese reduse dela 10% numai la 6% pe anu, a fostu in suma numai de 2 milioane 250 mii franci nominali. Ati vediutu ce s'a intemplat: in locu cá lumea care éra dedata se ia 10 si 12% siguru, se fuga de 6%, pentru obligatiuni mai mici de 500 franci (l. n.)

au subscrisu si luat sum'a de 380,300 fr. éra pentru sume mai mari s'au subscrisu 24,612,600 „

In totalu 24,992,900 „

Candu se subscrie mai multu de cátu se cere, sumele subscribe se reducu in proportiune; in casulu de fatia inse numai sumele mai mari de 500 fr., éra cele mai mici se dau intregi; cu alte cuvente, capitalistiloru mici li se arata favórea de a se folosi in lini'a prima de creditulu statului, in a carui putere de viatia credu si ei.

In tocma asia se intempla si cu reductiunile sumelor subscribe pentru banc'a nationale: din optu milioane lei noi prea puçinu voru apucá plutocrații. S'a si pornitu inse adeverata venatóre, cá se cumpere subscriptiunile, dandu castigu bunu la subscribenti. Tóte acestea ne adeverescu, cá locuitorii Romani'e au inceputu se pretiuésca averile materialii mai bine decátu in trecut, cá ómenii au bani si cá statulu are creditu. Acésta se va vedea si din alte informatiuni, pe care le reproducem aici dupa „Curierulu finantiariu“ romano-frantiosescu, care appare in Bucuresci in anulu alu 7-lea. Dupace directiunea calilor ferate romane a redus dela 3/15 Juniu tarif'a (chiri'a) de transportu cu 30% la cerealii, pentru-cá ramulu acesta de comerci se inforsca cu atátu mai bine si se póta lupta cu concurenti'a ungueresca, rusésca, americana, apoi obligatiunile de stat si altele din Romani'a se urca totu mai multu in cursulu lor, de si interesele cele mari de mai inainte se reducu prin conversiuni, nu silite, ci voluntarie, la care adeca se invoiesce si publiculu. In fine dupa susu citatulu diariu mai dámu asta-data numai urmator'i'a scire comerciala, ce trebue se interesedie si pe economi.

„Conferinti'a directoriloru de cai ferate din Brasiovu. — Sunt doue septemani de candu s'a tinutu la Brasiovu o conferintia a directoriloru de cai ferate, la care au fostu reprezentate 20,000 chilometri de drumu feru, mai alesu din Germani'a de sudu si din Austro-Ungari'a.

Intre altele cestiuni privitoare la desvoltarea circulatiunii calilor ferate in genere si la inlesnirea traficulu cu Romani'a in parte, conferinti'a aflamu cá a emisu opiniunea, de a se recomandá gubernulu Austro-Ungariei desfiintarea mesuriloru de prohibitiune si de ingreunarea exportulu viteloru mici, a porciloru si a oilor din Romani'a.

In numerulu „Curierulu“ din urma amu atinsu si noi in treacatu acésta cestiune, asupra careia ne credemu datori a reveni adi, de óre-ce ea interesédia in unu gradu inaltu comerciulu Romani'e.

Este cunoscutu, cá exportulu vitelor nóstre, mai cu séma in Austro-Ungari'a, intra cu o buna parte in comerciulu exterioru alu Romani'e.

Transitulu vitelor din Orientu prin Romani'a pentru Austro-Ungari'a si restulu Europei, jóca asemenea unu rolu insemnatu in traficulu linielor nóstre ferate, care ne punu in legatura cu occidentulu. Aru fi de doritu deci, cá acestu comerci se nu fia vetamatu prin mesuri cá acelea luate de gubernulu Austro-Ungariei, interdicédu exportulu vitelor din Romani'a in Ungari'a, séu tolerandu'lu numai via Orsiov'a, si acésta dupa o carantina de 24 óre. Asemenea mesuri sunt cu atátu mai arbitrare, cu cátu adi nu exista in Romani'a pest'a bovina, care se justifice, in aparentia celu puçinu, temerile manifestate la Buda-Pest'a.

Intre Romani'a si Austro-Ungari'a exista o conventiune comerciala, care regulédia si apara interesele comerciale ale fia-careia din aceste tieri. Este nedreptu credemu, cá de acésta conventiune se profite numai industriale si comerciulu unei din poterile semnatare, cum se face cu mesurile vexatóre luate de gubernulu Austro-ungaru.

Cátu pentru permissiunea de trecere a vitelor pe la Orsiov'a, fiindu prea timpuria pentru unu exportu viguros, ne tememu se nu fia si ea numai o manopera pana la sosirea timpulu adeveratu de exportu, — Augustu, Septembre, — candu marfa e buna de téggu, dar candu póte se va dá o noua ordonantia de interdicere subt cuventu de molima.

Datori'a gubernulu romanu este, de a interveni si a face se incetédie aceste mesuri vexatóre, de care se plangu de atátu timpu producătorii romani, carora li se causédia astufeliu daune insemnate.

Cu acésta ocaziune, tinemu a constatá cá, in conferinti'a de care vorbiramu, reprezentantii gubernulu unguerescu au cautatu prin tóte mijlocele a convinge pe colegii lor despre avantajele comerciale ce le ofera lini'a via Brasiovu spre Orientu, avantajie la care se scie cá se adaoga si reductiuni extra-tarifare pentru combaterea linielor concurente. Adeverulu este, cá acésta cale póte fi

profitabila linielor ferate Austro-Ungariei; ea nu este inse conforma intereselor marilor linii ferate romane. Marfurile din strainatate inportandu-se pe lini'a Brasiovu-Ploiesci, e adeveratu ca traficul acestei linii va fi mare si beneficiile ce va da ea, voru fi insemnate. Acesta inse aru face, ca lini'a Verciorova-Romanu, care este arteri'a noastra principala de cai ferate, se cadia, exploatarenea ei se causedie perderi considerabile statului. Aceste perderi provenite dela o linia lunga de 900 kilometri, voru fi evidentu multu mai mari de catu castigulu insemnatu ce va da lini'a ferata Ploiesci-Predealu, lunga numai de 75 kilometri. (? ? Red. Obs.)

Interessulu statului este deci, ca marfurile din Austro-Ungari'a se fia inportate via Verciorova, pentru a percurge lini'a noastra ferata, cea mai lunga si prin urmare cea mai productoria. In acestu scopu credemu ca aru fi bine, ca si directiunea principala a cailoru noastre ferate se stabilisca agentii expeditore prin orasiile mari din Europ'a, pentru ca transporetele pentru Romani'a si spre Orientu se se faca pe caile care interesadia mai multu statulu romanu. Asemenea agentii au tote societatile de cai ferate, si aru fi bine ca si noi se facemu totu astufeliu.

Conferenti'a dela Berlin.

Adeca aprupe de 2 septemani avura diplomatii Europei trebuintia, pentru ca se regulede celu pugnu differenti'a dintre Turci'a si Greci'a. In 16 se deschisese conferenti'a, in 28 Juniu se subscrise protocolulu, prin care se acorda Greciei partea cea mai mare din teritoriulu turcescu catu ceruse dens'a. Nu i s'au implinitu tote pretensiunile; Greci'a inse pote fi indestulata, ca-ci i se da unu teritoriu din Epiru si Tesali'a cu vreo 460 mii de suflete, la care merita a se observa, ca tocma in acelea regiuni se afla forte multi macedoromani, cari si pana acuma sunt greciti tare, era in viitoriu voru disparea cu totulu in elementulu grecescu, precum disparu si grecii venitii in Romani'a in elementulu romanescu. Dara acestea inca sunt cali de amalgamare neasemenatu mai frasca, decatu ori-care dintre alte popora heterogene. Grecii si latinii esiti din aceeasi tulpina millenaria, cu limbile rudite forte de aprupe; limba si cultura elina strabatuta in Itali'a si pana in Daci'a, atatea divinitati si rituri comune; latinii si grecii domnindu impreuna sute de ani in vechiulu Bizantiu, mai tote familiile loru patriciane amestecate tare prin casatorii; mai tardiu cu ale Venetiei, Genuiei, Siciliei, in mani'a tuturor certeloru religiose dintre patriarhi. Cu tote acestea, opositiunea locuitorilor romani dela sate in contra grecisarei a devenitu atatu de inversunata, in catu dupa scirile mai noue respandite in diariile italiene si franceze, macedoromani impilati si spoliati forte greu de clerulu grecescu, mai gat'a sunt a cauta protectiunea austriaca si a se face catolici, decatu se mai mai suferi a fi jafuiti de calugarii grecesci.

Nu se scie in momentele de facia, daca si candu se va apuca conferenti'a diplomatiloru inca si de regularea definitiva a celorlalte cestiuni orientali. Bulgarii nu voru cu nici-unu pretiu se remana rupti si desagitii, precum ia destinatu congressulu din 1878; ei voru unificare. Montenegrinii isi ceru partea loru acordata de acelasu congressu. Arnautii (Schipetarii) pretindu autonomia provinciale pe teritoriulu loru. Cestiunea Arab-Tabiei trebuie se se curme in timpulu celu mai scurtu, daca nu cu pena, cu sabi'a. In Siri'a si Arabi'a sunt mari turburari, pentru-ca nici acelea popora asiatice nu mai potu suferi administratiune barbara, hotiesca, asiatica. Transformari radicale se prepara preste totu, in catu nu e mirare, daca tota lumea se armadia neincetatu.

Observari la art. de „Veterinariu“ din Nrii 43 si 44 ai acestui diariu.

(Urmare.)

Causele morbului. Se explica a fi in calitatile pamentului si ale aerului, in urm'a carora sangele capata mai multa cantitate de carboniu. Sangele contiendu mai multu carbonicu, produce si o materia contagiosa, care infectadia atatu pe omeni, precum si pe animalele sanetose.

Din amblarea timpului se produce acestu morbu atunci, candu este seceta, caldura si nadusial'a forte mare, apoi candu dupa dile calde si ferbinti urmediu nopti reci. Pentru ivirea bolei mai favoritoriu este tempulu amintitu in tienuturile mocirose, in cele esunate de apa, in siesuri, unde evaporarea apelu baluite contribue la stricarea aerului. De aici urmediu, ca armurarea domnesce in forma epidemica cu deo-

sebre in tienuturi de acelea. Infiuntia stricatiosa a aerului este ajutata si prin beutura de apa statuta si baltuita.

Grasurile si cotetiele neaerisate, strimte, necurate si pline de materii trecute in putregiune, sunt in stare se produca acea bola spurcata si se o desvolte inca si in tempu de era. Morbulu ca atare, spriginutu de aceste inpregiurari, mai de graba se ivesce la porci si la animalele domestice, cari se nutrescu cu erba. Morbulu desvoltatu produce si materia contagiosa, care se latiesce si la alte animale. Contagiulu se pote transporta si prin insecte, d. e. prin musce, deca vinu in atingere cu partile si sangele mortatiunei de vite.

Regulele de precautiune si manipulare. Cunoscendu causele bolei, mai antaiu se recere delaturarea acelora. Animalele sunt a se mana pe locuri recoroase, prevediute cu arbori, cu aeru curatu, cu erba verde, cu apa rece si curgatoare. Lipsindu tienuturi de acelea, se pote ajutata si deca vomu trimite vitele la campu dimineti'a si ser'a, era preste di catu tine caldura, le vomu asedia in grasuri si ocole spatiouse. Paretii acestora trebuie stropiti cu apa rece, in ferestri se potu pune si ramuri de arbori verdi. Aftanduse fluvii, vitele se potu si scalda ori spala cu apa rece. Pe langa nutrenea cu erba si alte plante verdi, in apa de adaptu se pote pune: sare, salitra si deosebite acide diluite, minerale, d. e. acidu sulfuricu, acidu nitricu — mai cu sema la oi. La vitele cornute si la porci spre acestu scopu sunt bune: otletu, borsiu, more de curechiu (= zama de verdie), lapte ori zeru acru si pome verdi. La cai numai salitra ori petra de vinu 20—40 grame pentru fia-care, pe di de 2—3 ori. Deca pe langa tote aceste regule, s'ar intempla bolnaviri, atunci este a se manipula in modulu urmatoriu:

La cai si la vitele cornute, cari sunt bine nutrite, se recomanda slobozirea de sange din ven'a jugulare 5—8 \bar{z} . La porci acesta metoda se inlocuesce prin taiarea urechiloru de vervu si de coda. La oi slobozirea de sange e stricatiosa. In casu candu operatiunea nu se pote impleni ori nu este recomandabile, atunci vit'a bolnava este a se stropi pe intregu corpulu cu spiritulu de camforu, mestecat in parti egale cu oleu de terebintina (terpentinu), la cari se potu pune si 3—4 grame de tinctura de cantharide (gandacei). Dupa aceea vit'a este a se freca bine si pusu pe densa unu lepedeu mare de pansa — udatu in apa rece si storsu bine. Incaldunduse lepedeulu, se se schimbe cu altulu. In legatura cu acesta eu am folositu cu succesu forte bunu la vitele cornute si medicamente interne, compuse din 6 grame calomel, 7 gr. Opium, 20 gr. Nitrum in 3 parti egale, turnatu in thea de romonitia (musietielu) in gur'a vitei, totu la 2 ore cate o dosa de pulberu. Contra slabirei in urm'a morbului, sunt folositoare medicamentele aromatice si amaricantiele: Radecina de valeriana, gentian'a, camforu si oleu de terebintina.

In timpuri epidemice vitele bolnave sunt a se separa de catra cele sanetose. Cadavrele trebuie desinfectate cu chloru ori cu varu nestinsu, apoi ingropate afundu. Carnea din vitele coprinse de acestu morbu, fiindu forte periculosa, nu este iertatu a se consuma.

(Va urama.)

Bibliografia.

— Bucuresci 1880. Stimate domnu! Ve anuntiamu printr'acesta aparitiunea opului Geografi'a si Statistic'a (Europ'a, Asi'a, Afric'a, Americ'a, Oceanii'a, afara de Romani'a) de D. N. Drocu Barcianu, Directorulu Gimnasiului din Giurgiu. Acesta laboriosa lucrare, pentru care autoriulu a avutu de calaudiu pe celebrulu geograficu francesu Levasseur, este conforma programei ministeriale deja promulgate; prin urmare, este singura care aru potea fi introdusa de dv., pentru mai multa inlesnire, in predarea cursulu de geografia. Multi din d-nii professori, apretiandu valoarea numitulu opu, au facutu distinsa onore autoriulu de a'lu introduce.

De aceea dar, stimate domnule, comptandu pe bunavointi'a dv., ne permitemu a supune acesta lucrare si aprecieriloru dv., rogandu-ve ca, in casulu de o veti gasi buna si ca merita a implea unu golu deja sentitu, se o introduceti de asemenea.

Acesta carte, mai pote, stimate domnule, se figurede cu onore printre cartile ce se dau ca premii studentiloru silitori, si, in vederea colegialitatiei ce esista intre dv. si autoru, ca professori, subsemnatulu, editoriulu Geografiei in cestiune, isi permite a ve roga, se o recomandat in acestu scopu.

Rabatulu ce faceinu este de 20%.

Sperandu dara, ca si miculu numeru din d-nii professori, care inca n'au introdusu Geografi'a d-lui N. Drocu Barcianu, nu va mai esita de a o introduce, recunoscendu ca este singurulu elaboratu bunu ce s'a publicatu pana astadi, ve rogamu, stimate domnule, a primi incredintarea prea deosebitei stime ce ve portamu.

P. S. Pentru mai multa inlesnire, opulu in cestiune compusu din 8 fascicule, s'a depusu la librari'a Fratii Jonnitiu & Comp., strad'a Lipsani, Bucuresci.

F. Göbl

tipografi'a Curtii, Passagiulu Romanu.

— Cartea „Despre legume“ se afla spre vendiare la autorulu Nicolau Avramu, invetoriu in Totvarad, p. u. Soborsin, cu pretulu de 60 cr.

E mai simplu, practic si eftinu a comanda cu asemnata postala (posta-utalvány) — pe carea este destulu locu pentru corespondentia pe amendoue fetiele, — trimitiendu cu ea pretulu, la care se se mai adaoage inca pentru 1—3 es. 5 cr., era pentru 4—10 cr. pentru francare. Dupa primirea comandai de locu se trimitu esemplarele cerute sub fasie, francate.

Cari voiescu a le primi recomandate, au a mai adaoage inca 10 cr. — Trimitiendu pretulu pentru 10 es. unulu se da rabatu. — Sunt toti rogati a insemna

exactu: numele, comun'a si post'a ultima, unde are a se trimite cartea.

— Se afla de vendiare: Manualu pentru deprinderi si compositiuni de D. F. Caianu, professoru si directoru gimnasiului din Focsiani. Acesta carte autorisata de onor. ministeru alu instructiunei publice, este laborata dupa cartea eminentulu professoru I. B. Wurst, alu carui opu s'a tiparitu pana acum in 17 editiuni. Manualulu este conformu programei; metodicu si potrivitu spre a destepta cugetarea scolariloru si a'i deprinde la compositiuni. Pretulu 1 l. si 25 bani.

— La autoru se mai afla de vendiare: Regule pentru scrierea limbii romane, in deplina conformitate cu noulu proiectu de ortographia adoptata de Academi'a romana. Pretulu 30 bani.

Preturile cerealeloru

si altoru obiecte de trau au fostu la

29 Juniu st. n. in Sibiu:

Grâu, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	8.—9.—
Grâu, amestecat	1 „	6.50—7.50
Secara	1 „	5.—5.40
Papsioin	1 „	4.60—5.—
Ordiu	1 „	4.40—4.80
Ovesu	1 „	3.80—4.80
Cartofi	1 „	2.40—2.60
Mazare	1 „	7.—8.—
Linte	1 „	12.—13.—
Fasole	1 „	7.—8.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	37.—40.—
Untura (unsore topita)	50 „	35.—40
Carne de vita	1 „	46—48
Oua 10 de	1 „	—20

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

10/22 Juniu 1880.

Obligatiuni rurali din 1864 convertite cu 6%	1.	87.— b.
Inprumutulu Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	„	109.— „
Obligatiuni dominiali cu 8%	„	101.1/2 „
— Creditu fonciariu ruralu cu 7%	„	101.1/2 „
— Creditu fonciariu urbanu cu 7%	„	94.— „
Inprumutulu municipale alu capitalei din 1875 cu 8%	„	103.— „
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	„	55.50 „
Obligatiuni din 1868 cu 6%	„	99.90 „
Prioritati cu 8%	„	121.1/2 „
Actiunile bancei Romani'a din 1869	„	332.— „
Daci'a, comp. de ascur. din 1871 act. (fr. 500) 8%	„	245.— „

Nr. 1553—1880.

(21) 1—3

Escriere de concursu.

Pentru participare la supernatanti'a fundatiunei Chiriliane, ce va resulta dupa 1 Juliu a. c., computanduse si sum'a ce va resulta din couponii schimbandi atunci, ce va face sum'a totala de 63 fl. 96 cr. v. a. prin acesta se escrie concursu cu terminu pana in 31 Juliu 1880 st. n.

Doritorii de a capata parte din acestu stipendiu au se arate: 1. ca sunt consangeni cu piulu fundatoru pana in alu 8-le gradu de rudenia, documentandu acesta prin deducerea arborelui genealogicu; 2. ca au inceputu a inveti la vreo scoala dela 1 Septembrie 1878; 3) ca au portare morala buna si au obtinutu din studie celu pugnu clasa prima; 4. ca sunt gr.-catholici, ceea ce au de a documenta prin producerea testimoniulu de botezu. Concursese se asternu Veneratulu Consistoriu metropolitanu in Blasiu.

Blasiu din siedinti'a consistoriale ttenuta in 1 Juniu 1880.

Simeonu Popu Mateiu m. p.,
Notariu consistoriale.

UMRATH & COMP. in Bubna langa Prag'a, fabricanti de machine agricole

se recomanda prin specialitatile premiate la expositiunea agricola dia Prag'a in anul trecut, cu pretulu celu dantaiu si renumite prin esecutarea loru forte solida, ambletu usioru, productivitate mare si treieratu curatu a

Machineloru loru de treieratu de mana si cu verteju

dela 1 pana la 8 poteri de cai seu boi, atatu locomobile catu si stabile. Mai incolo fabricamu in marimi diferite si de o constructiune probata:

Ciure pentru bucate, taiatoare de paie, mori pentru sdrobitu etc' etc.

Cataloge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco. (20) 2—10

Anuntiu literariu.

Au aparutu de subt tipariu si se afla de vendiare la W. Kraft in Sibiu opulu:

Resbelulu orientalu ilustratu

de

Dr. A. P. Alessi si Massimu Popu.

Pretulu eleg. legatu 8 fl., bros. 6 fl. v. a.

Pe catu va mai ajunge inca marginitul numeru de esemplare din premiulu coloratu „Ocuparea Plevnei“ cumparatorii acestui opu ilu voru primi gratis, era cei cari voiescu a'lu avea incadrat, voru avea a mai plati 2 fl. 70 cr. v. a.

Paul Cieslar,

(18) 12—12

librariu — editoru in Graz.

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Kraft.